

Santuari de la Mare de Déu del Tura

Edició catalana

L'església de Santa Maria del Tura, és un edifici religiós, gestionat per l'Associació Cultural dels Amics de Sant Esteve i del santuari del Tura. Aquest santuari té una gran importància per la ciutat, tant pel seu patrimoni, com perquè és la patrona de la vila i alhora l'origen de la ciutat d'Olot.

L'església del santuari del Tura té un origen molt antic, (s. VII-VIII) més que l'església parroquial de Sant Esteve i igual que aquesta, a causa dels esdeveniments històrics i geològics va passar per diferents etapes de construcció que van del preromànic fins al neoclàssic. L'últim temple, restaurat després de l'incendi del santuari a l'inici de la Guerra Civil Espanyola (1936) va ser construït al segle XVIII i s'inscriu en el nou estil que s'introduïa a la península Ibèrica amb l'arribada de la dinastia borbònica, el neoclàssic. No obstant això, el temple de Santa Maria del Tura, és una església amb una decoració global, així que, estilísticament, podem enquadrar-la entre el barroc tardà i el neoclàssic. Cal destacar també que els dos campanars de l'església van ser enderrocats el 1936.

Malgrat l'incendi del santuari, es van conservar i preservar i en alguns casos va salvar de les flames obres d'art com la Verge de Tura, romànica o algunes de les escultures de l'escultor barroc, Ramon Amadeu. També conserva una part important de l'obra de Joan Carles Panyó, pedagog, escultor, arquitecte, dissenyador i un dels millors pintors del neoclàssic català. En el santuari encara avui dia també es conserva una considerable col·lecció de vestits de la Mare de Déu que permeten estudiar l'evolució del teixit i dels brodats, seguint els diferents estils artístics, que van del barroc al segle XX i un petit patrimoni en orfebreria de barroc i modernista, tot i que la major part de les peces són del segle XX.

LA HISTÒRIA

Orginàriament l'església de la Mare de Déu del Tura, era una petita ermita (segles VII-IX) damunt un petit turó en un lloc prop del Fluvià. Al segle IX va passar a ser un domini del monestir de Sant Aniol d'Aguja. Una abadia de les més importants a l'antic Comtat de Besalú a l'Edat Mitjana.

Al segle XII, el territori a l'entorn de l'església de Santa Maria va passar a dependre directament del comtat de Besalú, i més tard, aquest territori va passar sota el domini del monestir de Ripoll, i fou l'abat d'aquest monestir qui va donar a la petita població que s'havia anat format entorn a l'església, la carta de poblament i per tant la fundació de la ciutat d'Olot al segle XII.

Al segle XIII, el 1209, un gran grup de jueus de Besiers, fugint de la primera Croada Càtara, van arribar a la ciutat. I es va ajuntar a la petita comunitat jueva que ja hi vivia. Els jueus van ser a Olot al llarg de 100 anys. Es creu que es van establir a la zona prop del riu i prop de l'església de Santa Maria. Al mateix any, la ciutat també es va començar a fortificar. L'any 1206 l'abat de Ripoll va atorgar a la vila d'Olot la seva carta de poblament.

La ciutat d'Olot, té dos nuclis de població originaris de l'Edat Mitjana, el fundat anomenat Vila Vella, al voltant de Santa Maria i la Vila Nova al voltant de l'església de Sant Esteve. Al segle XIV, Olot va patir els estralls de la pesta negra on va perdre més de la meitat de la seva població i al segle XV, (1427-1428) grans terratrèmols van destruir tota la ciutat. Més tard, la ciutat va ser reconstruïda i també l'església de Santa Maria més gran i d'estil gòtic tardà.

A l'exterior, encara avui es poden veure vestigis d'antigues edificacions o construccions a les esglésies, com la porta avui tapiada tardo gòtica situada a la part sud de l'església, una petita part del primer campanar romànic i les diverses extensions del temple. La façana és barroca, però molt modificada per la restauració feta el 1926 i per les destruccions del 1936. Totes les construccions i ampliacions realitzades a Santa Maria del Tura són perfectament visibles, perquè cada ampliació ha estat feta amb un tipus de pedra diferent, de la pedra calcària a la volcànica.

Al segle XVII va ser la seu dels Cònsols i Jurats de la vila, fins que la incompatibilitat de les accions i activitats del govern municipal i les celebracions litúrgiques van esdevenir incompatibles i així el govern de la vila va passar primer a la Pia Almoina i després a l'hospital.

Entre el segle XVII i a principis del segle XVIII, es va construir l'entrada a la part occidental del temple. Va ser construïda en estil barroc i molt senzill.

Quant a l'any 1724 es decideix ampliar-la de nou el projecte és molt ambiciós, fins al punt que es va acabar enderrocant el vell temple i se'n va construir un de nou d'estil neoclàssic molt més gran.

Finalitzada la construcció, es va decidir decorar-la completament per donar més importància i grandesa al santuari de la patrona de la ciutat. La Guerra Gran (finals del s. XVIII) i la guerra contra Napoleó (1808-1814) no van afectar el temple. Les tres Guerres Carlines, que van tenir lloc a Espanya entre 1833 i 1873, tampoc van tenir cap efecte destructor a l'església de Tura. Per contra sí que va patir greus atacs durant la Guerra Civil espanyola de 1936, quan va ser cremada i part del seu patrimoni destruït pels iconoclastes,

membres del Partit Comunista que van venir d'altres parts de Catalunya. Més tard va ser completament restaurada, tot i que va perdre part de la seva decoració interior com algunes pintures murals, i es van realitzar noves imatges i decoració per substituir les destruïdes l'any 1936.

Des del segle XV i fins als nostres dies, aquest santuari és gestionat per "pabordes" (administradors laics i al s. XVI, va ser la seu del govern de la ciutat).

LA LLEGENDA

La Mare de Déu de Tura forma part del grup de les Mares de Déu Trobades que celebren la seva festivitat el dia 8 de setembre, dia del naixement de Maria. A partir dels segles XVI i XVII, van sorgir una sèrie de llegendes, moltes de les quals molt similars, que relataven com les Mares de Déu havien estat trobades o bé per un toro o un bou, un pastor o de vegades, poques, per un xai, amagades a l'època dels musulmans. Això fa que aquestes, amb petites varietats territorials, es vagi anant repetint al llarg de la geografia dels Països Catalans (Catalunya, Aragó, València i Balears). Semblaria que el seu origen provingués del descobriment d'una imatge al nord d'Europa i que per raons que segurament estan relacionades amb el culte de la Verge i el seu renaixement i la Contrareforma catòlica, es van estendre a tot arreu on les particularitats o característiques geogràfiques o les tradicions de cada lloc específic es van afegir a cada Mare de Déu, la majoria d'estil romànic i que eren, en realitat, a l'església, santuari o oratori..... des de l'Edat Mitjana.

La llegenda de la Mare de Déu del Tura

Conta la llegenda..... que a l'Alta Edat Mitjana, durant una hipotètica guerra, segurament contra els àrabs, la imatge es va amagar i va romandre amagada fins que cap allà al segle IX o al segle X, a prop del Mas Caritat, en una zona on cada dia hi pasturaven els seus bous, toros i vaques, i situat dins els límits de la parròquia de Sant Cristòfol de les Fonts; un toro, cada dia anava al mateix lloc, i es passava el dia rautant la terra, bramulant fort i no es movia del lloc. Això va durar fins que el pastor o el propietari s'hi van acostar, cansats de veure l'animal cada dia quiet allà mateix i van veure, dins una petita gruta una imatge de la Mare de Déu. Avisats els clergues responsables de la capella de Santa Maria van interpretar aquesta troballa com un miracle i van traslladar la imatge a la capella, situada a la Vila Vella d'Olot, la qual i a partir d'aquest moment sembla que es va començar a anomenar del Tura.

L'EXTERIOR

La façana

La façana del santuari del Tura, (1748) abans de la restauració de 1925-1930, era molt senzilla, amb una porta barroca, amb corbes còncaves i convexes, coronada per l'anagrama de la Mare de Déu, sobre la qual es trobava l'escut d'Olot, més antic, segurament del s. XVII, una petita fornícula amb una imatge de la Mare de Déu del Tura a la dreta de la torre del campanar, una rosassa i un coronament amb dos voltes grades grans volutes que donen dinamisme a la façana i una creu de pedra que presidia la façana. A l'esquerra hi havia el Campanar de les Hores.

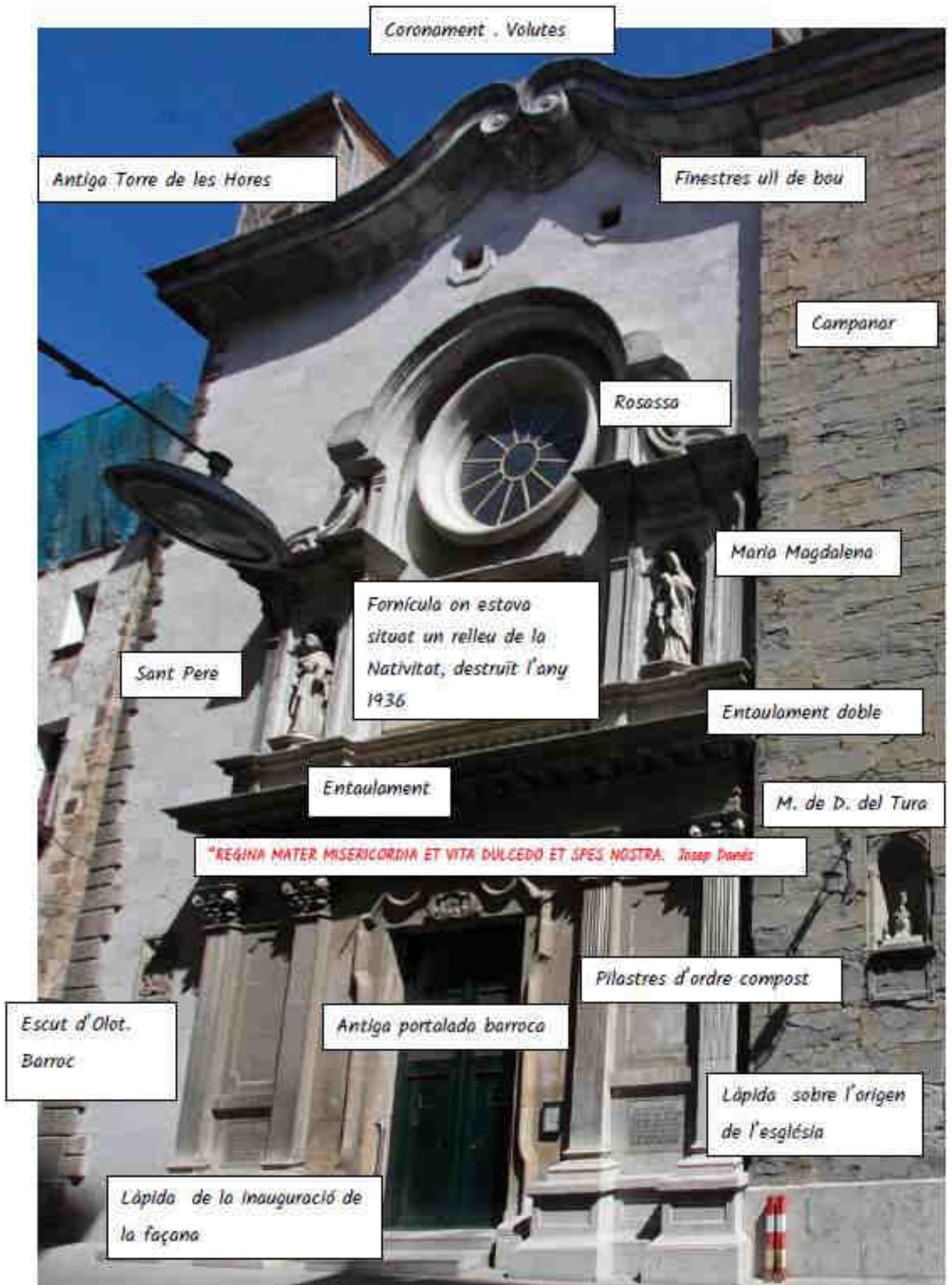
L'any 1923, es va decidir construir una nova façana projectada per l'arquitecte Josep Danès. La nova façana està concebuda com un retaule clàssic, de dos pisos i coronament. Es manté, però, la portalada barroca i el coronament. L'arquitecte construeix de bell nou, damunt la portalada tota una estructura arquitectònica decorativa, sobreposada a l'antiga façana. Al primer registre, al costat de la portalada es crea un espai amb pilastres d'ordre corinti que emmarquen, unes la porta i les altres dues uns plafons amb dues làpides, una a cada costat amb dues inscripcions, una fa referència a la construcció de la nova façana, anys 20/30 del segle passat i l'altra a l'origen de l'església de Santa Maria. Es manté la imatge de la M.de D. a la torre dreta del campanar i es trasllada l'escut barroc de la ciutat a la Torre de les Hores La separació del primer al segon registre es realitza a través d'un entaulament doble, continuat i decorat amb dentellons, amb una inscripció que fa referència a una oració dedicada a la Mare de Déu, el nom de l'arquitecte i l'any de construcció, damunt el qual en dues fornícules s'hi situen les imatges de Sant Pere i Santa Maria Magdalena i al centre un baix relleu de la Nativitat. Dues volutes uneixen aquesta part amb la rosassa decorada amb una gran arc damunt la qual hi ha dues finestres d'ull de bou i les dues volutes superiors d'estil barroc, conservades de la primitiva façana barroca, al centre de les quals s'hi situa una creu de pedra.

La nova façana tenia l'objectiu de dignificar i donar molta més importància a la porta principal de l'església de la patrona de la ciutat.

Tant la M. de D. del Tura situada al campanar com el relleu de la Nativitat i els dos campanars van ser destruïts l'any 1936. Als anys 40 del segle passat es va reposar la imatge de la Mare de Déu obra de l'artista Àngel Vila, però no es van refer ni el relleu de damunt la portalada de la Nativitat com tampoc es van reconstruir cap dels dos campanars.

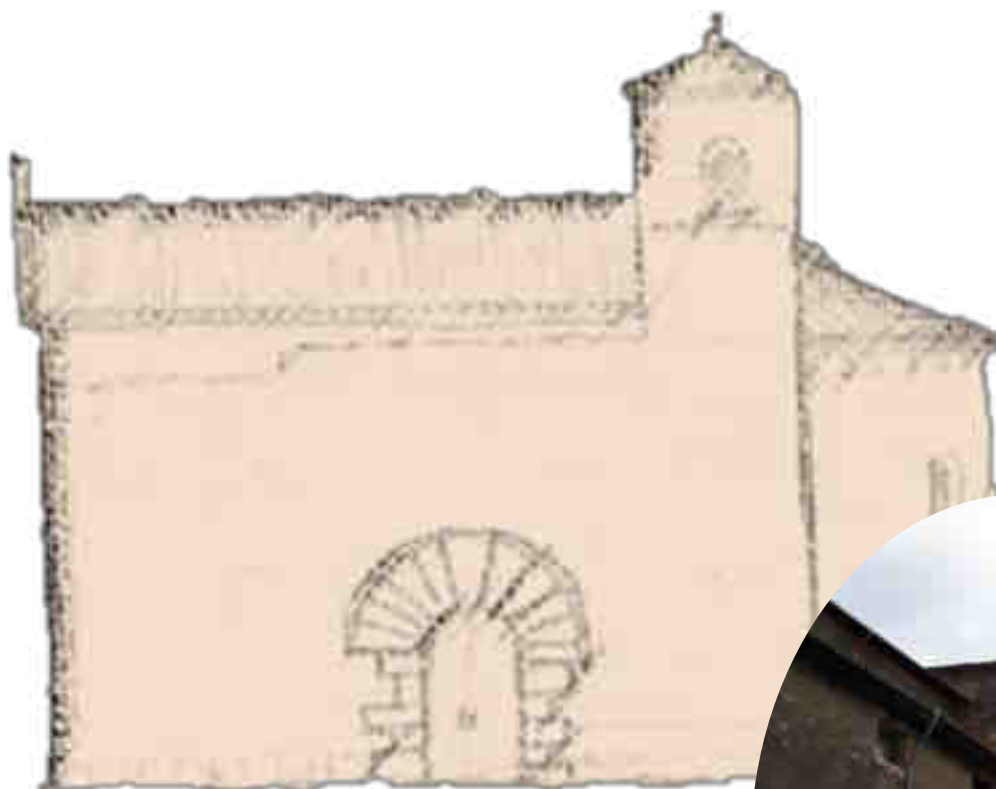

Esquema arquitectònic i decoratiu de la façana principal

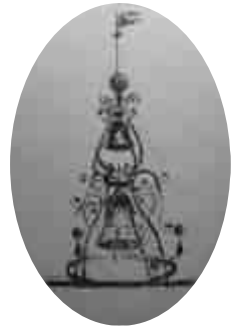
La façana lateral sud

A la cara sud de Santa Maria, encara es conserva una porta de l'època de finals del gòtic, el que pot ser un petit tros de la torre de campanar primitiva i part del mur, els fonaments del qual són més antics i podrien pertànyer a l'església romànica. Aquesta va ser durant segles la porta principal de Santa Maria, ja que el mur i les muralles tancaven la part occidental del temple. La porta, de l'època tardo gòtica, s. XV és molt senzilla, amb arc de mig punt amb dovelles. En ampliar la església ja en època barroca i sense cap muralla a la part frontal del temple s'hi va obrir una nova portalada a la ara façana principal i la porta es va tancar i en la part central van col·locar una clau de volta (de l'església) amb una Mare de Déu amb el Nen, dempeus que podria referir-se tant a la Mare de Déu de la Tura com a la Mare de Déu del Roser, ja que sembla que a la mà duu una mena de rosari, encara que no es pot definir bé perquè està molt esborrat. Aquest mur, juntament amb el mur que es conserva també a la cara sud de Sant Esteve són un dels pocs vestigis medievals que queden a la ciutat d'Olot.

Els campanars i les campanes

Abans de 1936, les dues torres del campanar del Tura estaven situats a ambdós costats de la façana principal, a l'esquerra hi havia la torre del rellotge, de planta quadrada, sobre la qual es trobaven les campanes horàries, subjectes a una estructura de ferro d'estil barroc i l'altra, situada a la dreta de la façana, es van col·locar les campanes religioses. La base del campanar és més antiga i va ser construïda durant la reforma realitzada al segle XVII.(obra de Llàtzer Cisterna).

El campanar, la part superior del qual es reconstrueix al segle XVIII, és de planta quadrada, en la part superior de la qual culmina la sala de campanes, també de planta quadrada amb balustrada i finestrals damunt la qual hi havia la coberta en forma de piràmide vuitavada i coronada per un penell en forma àngel, aprofitat del vell campanar. Aquest campanar va ser dissenyat per Joan Carles Panyó, el qual s'allunya curiosament de l'estil barroc o neoclàssic i té més afinitat amb els campanars gòtics tardans, el que el fa totalment atípic a finals del segle XVIII i la primera meitat del segle XIX, i també el fa molt diferent de totes les obres realitzades per J.C Panyó. Això ens fa observar una certa simpatia cap a una estètica medieval que més tard a la segona meitat del segle XIX aquesta derivaria en l'anomenat Neogòtic. Les dues torres del campanar, el 1936, van ser destruïdes i fins avui no han estat reconstruïdes.

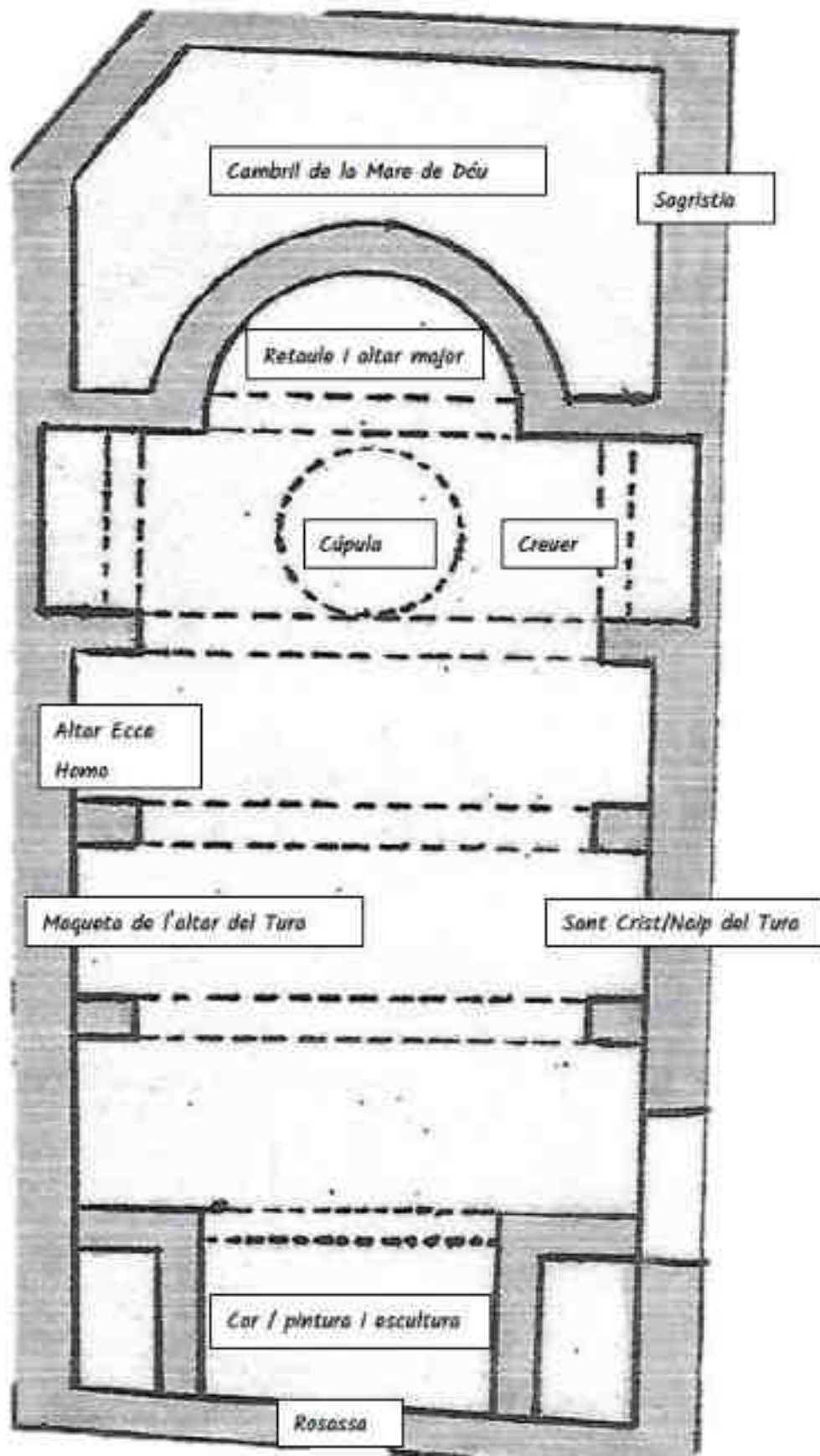
Hi havia 4 campanes abans de 1936. tres d'elles, actualment són al al campanar de Sant Esteve, una de les quals és d'origen medieval. En van comprar dues a França després de la Revolució Francesa, ja que formaven part de dels Béns nacionals incautats i nacionalitzats. Eren la campana Martina, de Sant Martí del Canigó, avui retornada al monestir i la campana de Santa Magdalena de la capella de l'arquebisbe de Narbona. . Ambdues campanes eren del segle XIV. Aquesta darrera, actualment és al campanar de S. Esteve conjuntament amb dues més, una de finals del segle XIX amb decoracions modernistes i un altra de la 2/2 meitat, també, del segle XIX. La campana que va substituir la campana Martina, de la 1/2 del s. XX, avui està situada al petit campanar d'espadanya situat damunt l'absis del santuari.

- LA NAU / LES CAPELLES
- EL RETAULE
- LA PINTURA

Planta de l' Església de la Mare de Déu del Tura

La nau

L' actual església de Santa Maria del Tura dissenyada per l'arquitecte barceloní Francesc Mas entre el 1724-48, és d'estil Neoclàssic però dins les característiques d'una església contrareformista. Està totalment decorada, amb l'objectiu de donar magnificència i importància al seu interior i al santuari. La decoració la realitza el pintor i director de l'Escola de Dibuix Joan Carles Panyó, autor també del disseny d'una façana no realitzada, del campanar, de les reixes de les tribunes i del nou retaule de l'altar Major.

En ser un santuari marià, tota la decoració interior, iconografia, colors i simbolisme estan lligats a la figura de la Mare de Déu, alhora que remarca l'arquitectura i li dona més prestància, rellevància, riquesa, noblesa i fomenta el culte a Maria.

És una església amb planta de creu llatina, poc definida, amb volta de canó amb llunetes, sense finestrals. Les llunetes estan decorades amb jaculatòries o oracions referents a la Mare de Déu. La nau central, consta de tres trams de volta amb dues capelles laterals a cada banda emmarcades per pilastres d'ordre corinti i arc mig punt peraltat, amb una petita volta de canó al seu interior i un cor. El creuer, està cobert amb una cúpula central semiesfèrica, sense tambor. El presbiteri i l'absis, estan mínimament enlairats respecte la nau amb 4 arcs torals i 4 pilars de pedra als laterals que sostenen la cúpula amb petxines. Entre l'arc toral i l'arc triomfal, damunt l'altar major, hi ha una banda decorada i pintada amb uns angelets (Puttis) que sostenen símbols dedicats a la Mare de Déu. Estan pintats amb la tècnica de la grisalla. L'arc triomfal està decorat amb una sanefa geomètrica. Damunt el qual hi ha un escut barroc de la vila d'Olot i l'absis decorat amb frescos.

En tota l'església, damunt les pilastres hi ha una cornisa continuada que li dona, malgrat tota la decoració, un sentit clàssic. Situades damunt les capelles i l'altar major hi ha sis tribunes construïdes i finançades pels marquesos de Vallgornera, grans Mecenes del Santuari, d'ús exclusiu. En algunes d'aquestes tribunes es conserven les reixes que les tapaven, que eren de fusta amb elements decoratius florals, escuts i símbols de la Mare de Déu i de l'Església. La decoració d'aquestes reixes va ser dissenyada per Joan Carles Panyó

La rosassa i els dos finestrals del creuer van desaparèixer en la destrucció i crema de 1936. La rosassa era de vitralls realitzada al s. XX, suposadament de color blanc o colors molt clars i dos finestrals seguint els preceptes del Neoclàssic, ja que la importància i la magnificència del temple ve donada per l'arquitectura i la decoració i no per la llum.

El simbolisme

- la nau central és de tres trams, per tant podria representar número 3 és el símbol de la Trinitat.
- A dalt veiem els rombes, que envolten el cercle on estan situats els punts de llum, és alhora un enquadrament decoratiu, que uneix les arestes de la lluneta i un símbol de feminitat, és a dir, la Verge.
- Està decorada i pintada amb dos colors, el blanc i el blau, colors de la Mare de Déu, amb decoracions daurades, símbol de sacralitat, formades per roselles i fulles de llores, símbol de la Mare de Déu i símbol de victòria, de virtut, de martiri.....

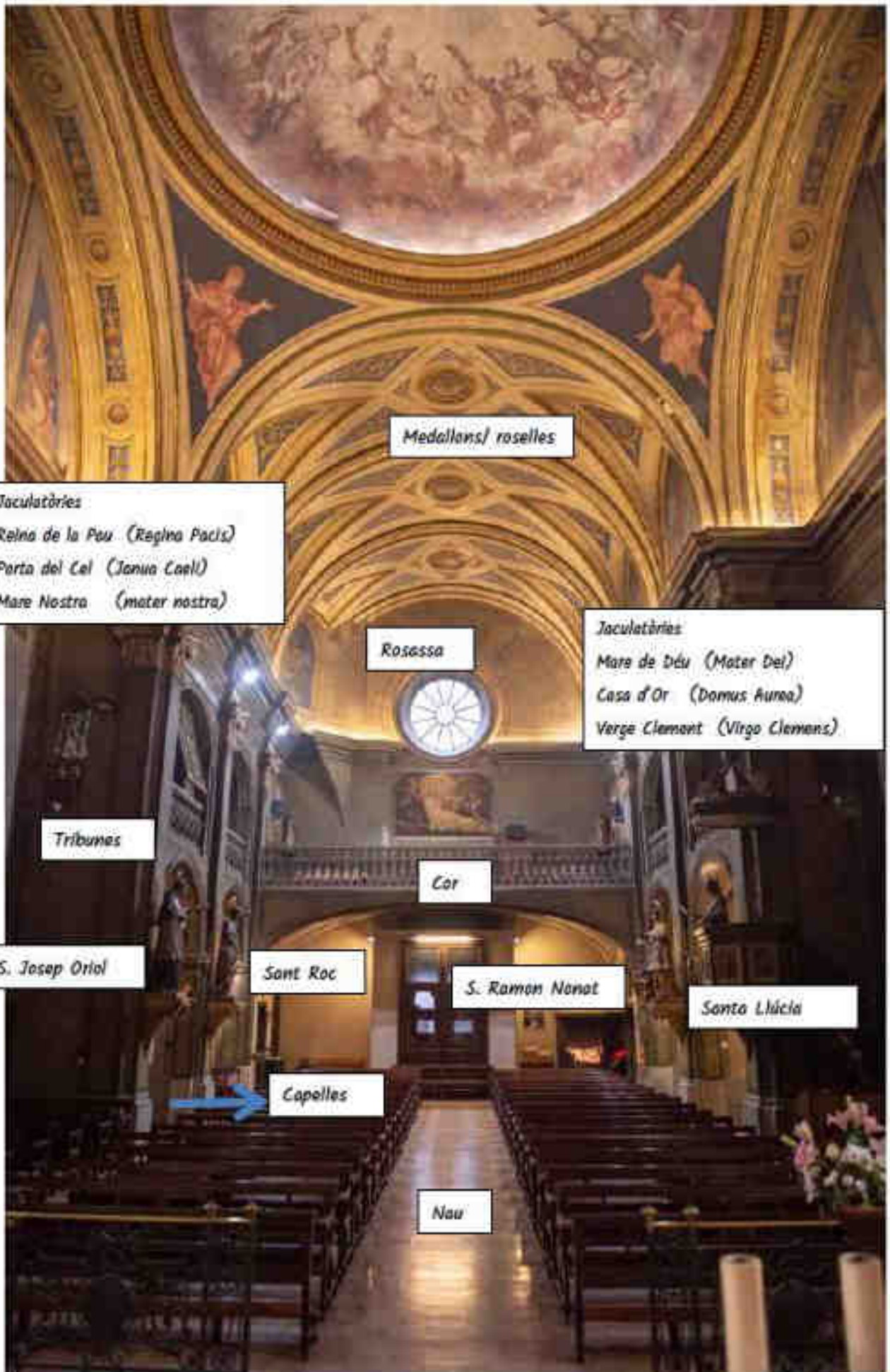

Les capelles laterals

La nau central té quatre capelles, dues a cada costat. Són poc profundes i estan emmarcades per un arc de mig punt lleugerament peraltat i dos pilars a cada costat. En els espais entre les capelles, s'hi troben quatre imatges, Santa Llúcia i Sant Ramon Nonat, al costat de l'Evangeli i Sant Josep Oriol i Sant Roc al costat de l'epístola. Aquestes imatges substitueixen escultures de fusta barroques, de Ramon Amadeu, dels mateixos sants, que van ser destruïdes per un incendi el 1936.

Les noves imatges no són una reproducció, però van servir d'inspiració als artistes que les van fer en els anys quaranta del segle passat, el que les fa similars però no idèntiques. Els dos escultors que les van realitzar són Martí Casadevall i Àngel Vila. D'entre les capelles, dues ja no s'utilitzen com a tals, i només dues conserven el sentit religiós, una a la dreta, la del Sant Crist, on es pot veure una Verge Dolorosa barroca, imatge de vestir i el Naip del Tura i el que queda de les aranges de vidre que es trobaven a la nau central abans de 1936. L'altra capella, la segona situada a l'esquerra, conserva l'altar presidit per l'escultura barroca de l'Ecce Homo, de l'escultor barroc Ramon Amadeu. En les altres dues capelles, en una hi ha un confessionalari i en l'altra hi ha un moble capella que reproduïx l'altar major tal com era abans de la guerra civil.

Medallans/ roselles

Jaculatòries

Reina de la Pau (Regina Pacis)
 Porta del Cel (Janua Caeli)
 Mare Nostra (mater nostra)

Jaculatòries

Mare de Déu (Mater Dei)
 Casa d'Or (Domus Aurea)
 Verge Clement (Virgo Clemens)

Rosassa

Tribunes

Cor

S. Josep Oriol

Sant Roc

S. Ramon Nonat

Santa Llúcia

Capelles

Nau

L'altar major i el retaule

És un retaule d'estil neoclàssic, dissenyat per Joan Carles Panyó, (1788-1808) amb l'únic propòsit de destacar la ubicació del cambril i la imatge de la Mare de Déu. L'altar va ser realitzat per Ildefons Divi. Està estructurat amb un doble basament per col·locar-hi dos tabernacles, el d'exposició i el de diari. Panyó, gran coneixedor de la perspectiva, utilitza enganys òptics per donar una perspectiva perfecta, ja que l'objectiu és enquadrar la imatge de la Mare de Déu des de la porta d'entrada.

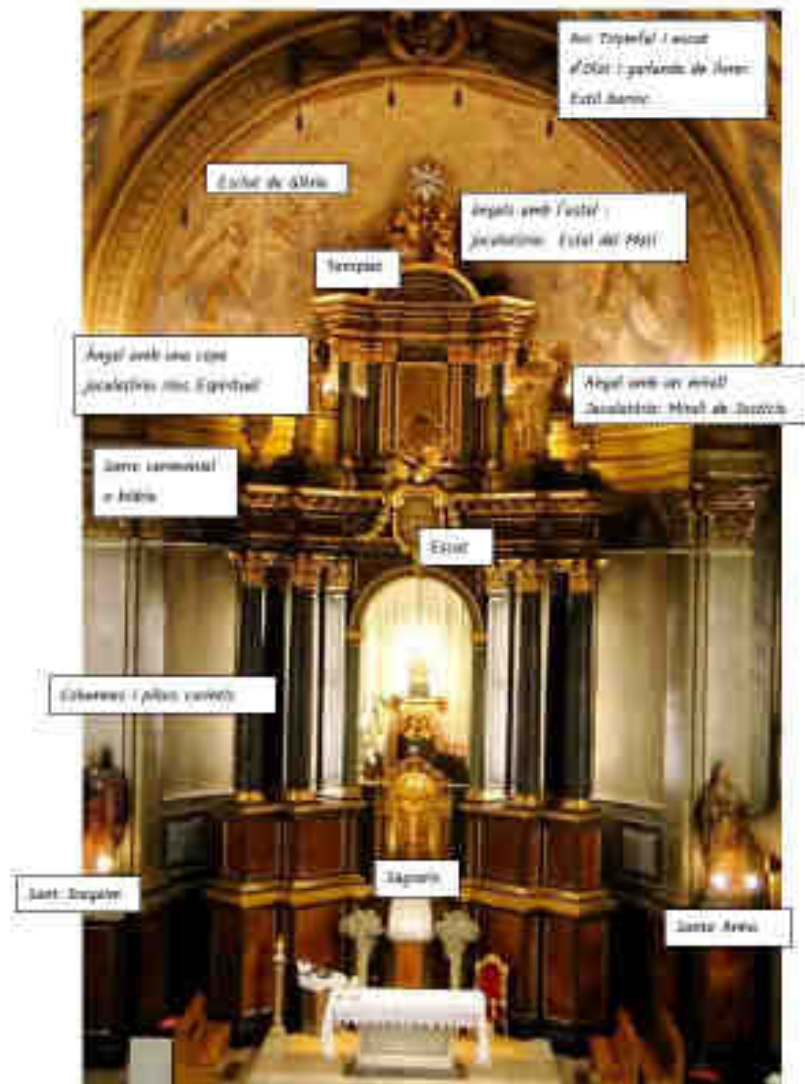
En tot l'altar predominen els colors verd, ocre i or. El primer pis és la part més important de l'altar perquè és on es troba la fornícula amb la Mare de Déu, emmarcada per sis columnes d'ordre corinti, de color verd jaspiat i or i dos pilars de la mateixa ordre arquitectònica a cada costat.

Al primer registre, el cambril emmarcat per un arc de mig punt i on el qual l'artista ha conservat un escut barroc amb la inscripció: *Causa Nostra Laetitia* (Causa de la nostra alegria) una altra invocació o jaculatòria de les moltes que decoren el santuari. Amb una garlanda a cada costat unifica l'escut amb l'entaulament del retaule, decorada amb fulles de llorenç. En l'escut s'hi veuen per una banda: dos instruments musicals, una guitarra i un triangle, i per altra un llibre obert, un mirall i una trompeta del Judici Final tot presidit per una corona de llorenç. És un conjunt simbòlic típic del barroc. El 1936 va ser molt danyat i durant la restauració hi va haver un error en confondre, per part de qui va restaurar l'escut, un violí per una guitarra. El violí és considerat un instrument celestial, però la guitarra no té cap significat ni simbolisme. Per altra banda la resta també són símbols referents a Maria, la Veu de Déu, la paraula de Déu i la victòria.

Al coronament, sobre l'entaulament, podem observar dos gerros cerimonials o hídries i dos àngels, l'un senyala una copa i l'altre un mirall. Ambdós fan referència a dues altres jaculatòries: *Vas espiritual* i *Mirall de Justícia*. Al centre hi ha un petit templec sobre el qual hi ha un arc de mig punt trencat. Aquest, originalment era decorat amb un sol, símbol de la mort i resurrecció de Crist. Actualment hi ha una inscripció en llatí i una petita finestra que dona al pis del capellà custodi del santuari. Dos àngels coronen l'altar amb una estrella de vuit puntes que també fa referència a una altra invocació mariana, l'estel del matí, sostinguda per dos àngels i orientada a la figura de l'Esperit Sant que presideix l'esclat de la glòria pintada, darrere, a la part superior de l'absis.

La decoració s'acabava amb dues pintures, oli sobre teles, situades darrere del primer registre del retaule i que feien referència a dos episodis en què les dues dones, incloses dins el grup de les anomenades Dones Fortes de la Bíblia, Jael i Abigail, n'eren les protagonistes. Aquestes pintures van desaparèixer el 1936.

A cada costat hi ha dues imatges de Santa Ana i Sant Joaquim. Aquest últim és d'estil barroc de l'escultor Ramon Amadeu. La imatge original de Santa Anna va ser destruïda l'any 1936, l'actual està inspirada en l'antiga imatge realitzada per Ramon Amadeu.

Els àngels i els gerros del retaule són dels anys 40. Els originals van desaparèixer quan l'església i part del retaule van ser cremats. Els originals eren de l'estil barroc de l'artista R. Amadeu

Joan Cales Panyó : Abigail davant el rei David
Pintura destruïda l'any 1936
Còpia de la Maqueta del retaule del Tura. S. XIX)

Joan Cales Panyó : Jael i Asserà
Pintura destruïda l'any 1936
Còpia de la Maqueta del retaule del Tura. S. XIX)

El simbolisme de l'altar/retaule

Els colors

El jaspí verd significa esperança, l'Esperit Sant, la victòria de la vida sobre la mort. Com que és un color complementari, que combina el blau i el groc, es converteix en un color místic, i així esdevé un símbol de la resurrecció.

El color or: simbolitza el fet sagrat, divinitat, veritat revelada.

L'escut: El simbolisme

el lloret: símbol de victòria. Sagrat... Una corona de lloret: símbol de victòria sobre la mort.

- La trompeta del judici final: la veu de Déu
- El llibre obert: la paraula de Déu
- El violí (guitarra) el triangle: instruments celestials. Abans de 1936 el que hi havia representat era un violí, per tant dins la iconografia del retaule, però quan el van restaurar es van equivocar i van reproduir una guitarra.
- El mirall: Símbol de la Mare de Déu. Correspon a la jaculatòria, Mirall de Justícia

La pintura de l'absis

Està inspirat en el salm "El Cel parla de la Glòria de Déu" (David St. 19,2) Representa un estol d'àngels querubins i Serafins que entre nuvolades adoren l'Esperit Sant dins una atmosfera daurada amb pinzellades molt soltes, on predomina el color blanc, i uns tocs de color blau i vermell, als mantells dels àngels, dos colors de la

Mare de Déu, en un ambient molt difuminat i realitzat amb perspectiva aèria on els àngels, suren en un espai eteri .

La figura de l'Esperit Sant presideix l'absis, i es crea un nexa d'unió amb l'estel, que representa a la Mare de Déu i que presideix el coronament del retaule. Aquesta pintura va ser refeta després de la crema del santuari el juliol de 1936, pel pintor Jaume Casas i Sargatal, el qual va realitzar un esclat inspirat en el realitzat per Panyó, però dins l'estil i format del pintor Casas.

L'arc de triomf. Altar Major

L'arc de triomf, situat damunt l'altar major, està decorat amb una sanefa de figures geomètriques i del qual en surt una mena de cortinatge plegat com si s'obris un gran teatre sacre on apareix amb tota la seva magnificència, l'absis i el retaule amb la Mare de Déu tot presidint el presbiteri. Damunt l'arc triomfal apareix un escut d'Olot d'estil barroc, decorat amb unes garlandes, de fulles de llorer com a colofó presidint tot aquest teatre sacre.

Entre l'arc triomfal i l'arc toral que sustenta una part de la cúpula hi ha un espai, pintat, per Joan Carles Panyó, on predomina el color blanc i blau, i decorat amb figures emmarcades per uns hexàgons daurats, dins els quals l'artista va pintar, uns angelets, (putti) representant diverses invocacions i jaculatòries sobre la Mare de Déu. Els angelets i la seva simbologia estan pintats amb la tècnica de la grisalla, que vol imitar l'escultura en concret el baix relleu, per això reproduceix una petita ombra que li dona alhora perspectiva i remarca aquesta sensació de relleu. Són uns àngels treballats amb molt de dinamisme, moviment i escorç. S'aprecia la formació barroca de l'artista en els seus orígens.

Creuer

Al creuer i situats entre els dos finestrals, hi ha dues grisalles de Joan Carles Panyó: Els Quatre Evangelistes, quatre figures plenes de força, dinamisme, moviment i transparències. Estan pintats amb la mateixa tècnica, igual que les pintures de les petxines i presbiteri i amb una ombra blau fosc per donar sensació de relleu. Aquestes imatges són molt potents i s'hi pot apreciar una clara influència de Miquel Angel i de les pintures de la cúpula de la capella Sixtina.

Estan representats de dos en dos i asseguts damunt un banc de marbre on hi ha el nom de cadascun d'ells. Estan representats com unes figures clàssiques, vestits amb túnica i toga, a l'estil romà i cadascú amb una actitud diferent: situats a l'esquerra del presbiteri a la zona de l'evangeli, hi ha Sant Joan en actitud expectant com si escoltés i sant Lluç amb el llibre tancat i en actitud de meditació o reflexió. A la dreta al costat de l'epístola, l'artista representa els altres dos evangelistes, Sant Marc escrivint i Sant Mateu llegint. Estan representats en sacra conversa entre ells, dos a dos. Aquestes figures tenen molta força, els vestits donen volum i moviment a cada figura i s'aprecia sota les túniques l'anatomia de cada evangelista. Estan representats amb escorç per donar més la sensació de relleu i pintats de color blanc, amb tonalitats grises. Són unes imatges molt clàssiques i plenes de força. Conjuntament amb les dones fortes de la Bíblia representades a les petxines de la cúpula representen un exemple molt clar de l'art Neoclàssic i possiblement siguin un dels millors conjunts executats per Panyó, i un dels exemples més clars i importants del Neoclàssic català, en pintura religiosa.

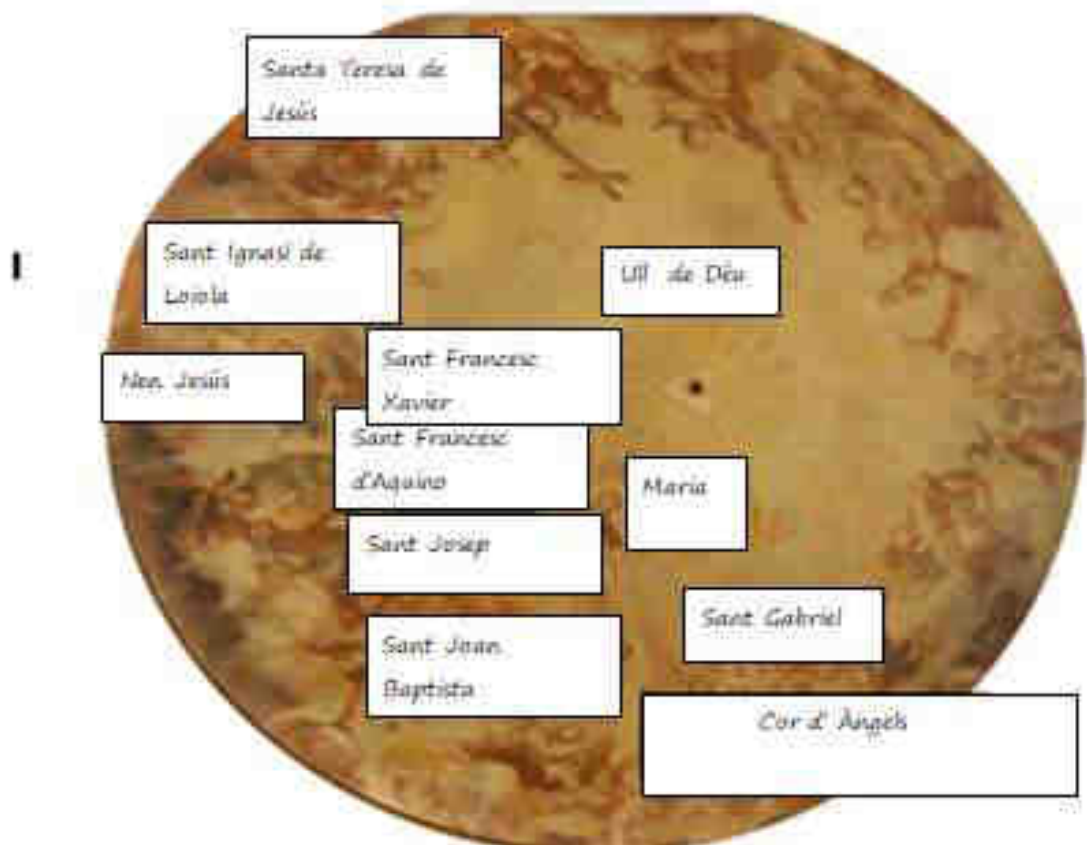
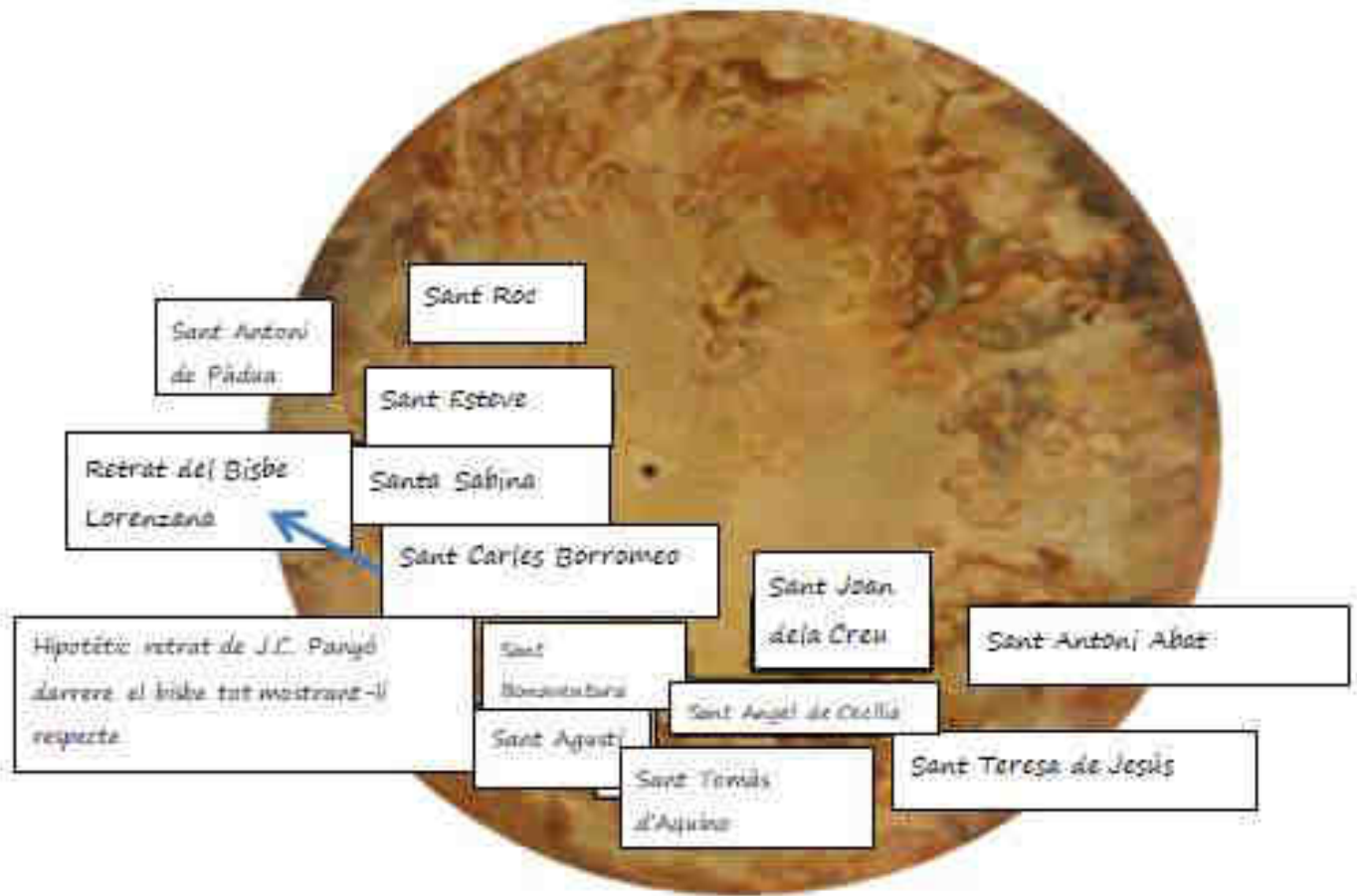

Cúpula

Panyó també va dissenyar la cúpula del santuari. Es va inspirar en Gianbatistta Tìepolo, pintor situat d'entre el Barroc i el Rococó, s. XVIII i que es caracteritza per fer un tipus de cúpula que ens enlaira cap a l'infinit.

La cúpula és de casquet o semiesfèrica sobre petxines i sense tambor. Al seu interior apareix una pintura al fresc i amb perspectiva aèria, que imita un esclat de glòria on es representa la glorificació de Maria i/o l'adoració de la Mare de Déu per part de sants i àngels sota la visió de Déu Pare, representat pel Triangle amb l'Ull (símbol de Déu) dins uns raigs de llum, que marquen el centre de la cúpula. La Mare de Déu està situada al davant de l'arc toral del presbiteri i presideix tota la composició, està representada com una figura esclatant, triomfant, envoltada d'àngels, núvols i raigs de llum. Vesteix amb túnica blanca, mantell de color vermell i al darrere, envoltant la corona i davant els peus apareix un altre mantell de color blau. (Colors de la Mare de Déu com a reina dels Cels) la imatge de Maria està feta amb un dibuix molt precís, amb volum, moviment i transparències. Està pintada en escorç. La corona de la Mare de Déu són 12 estels que representen el símbol de la Immaculada. Els raigs són d'una tonalitat groga/daurada, símbol de sacralitat. El Cor d'Àngels està representat entre nuvolades i alguns toquen instruments musicals com flautes, trompetes o violins. És important el moviment i el dinamisme, les transparències i el volum que donen túniques i els escorç amb que han estat pintats tots els sants i àngels. Les imatges estan totes a l'entorn de la Mare de Déu en actitud d'adoració o de diàleg sacre entre els diferents sants representats. Contraposat al Presbiteri apareix la figura del Bisbe Sant Carlos Borromeo, on l'artista va representar-lo amb el rostre del Bisbe Lorenzana, acompanyat d'un frare que se'l mira i segons una llegenda popular podria ser l'artista J.C. Panyó ja que el bisbe era el seu mecenes. Tots romanen damunt unes núvols de color blau que fa més etèria tota la representació, s'aprecia moviment, són formes que suren, ingràvides i etèries. Tota la pintura està marcada per un gran misticisme.

Panyó va utilitzar la perspectiva atmosfèrica per recrear aquest món celestial, infinit. Predominen els colors ocres, blau, blanc i groc, en els raigs que surten de darrere la Mare de Déu i de Déu Pare. La cúpula marca una gran grandiloqüència, que reflecteix la volta celestial, l'infinit i l'adoració. No oblidem que encara som dins la Contrareforma catòlica i aquesta cúpula representa un exemple clar dels preceptes i propòsits de l'esmentada reforma.

Les petxines.

A les petxines que sostenen la cúpula, Joan Carles Panyó va reproduir quatre dones de la Bíblia. Aquestes dones, sobretot les de l'Antic Testament esdevenen precedents de la imatge de Maria o símbols de l'Església Triomfant, i apareixen en pintures, frescos, retaules.... Alhora que se'ns presenten uns relats que amb les seves paraules i accions (a vegades discretes, a vegades heroiques), contribueixen de manera decisiva a configurar el nostre imaginari cultural.

Al Tura, Panyó va dissenyar, en la decoració de l'interior del santuari sis figures que representen a sis Dones Fortes de la Bíblia, totes elles de l'Antic Testament. Als Santuaris d'aquesta època apareix molt freqüentment aquesta iconografia, ja que se les identifica gairebé sempre amb la figura o atribucions de la Mare de Déu. De Dones de la Bíblia al santuari n'hi havia sis, dues darrere el retaule de l'Altar Major, Abigail i Jael i quatre més a les petxines de la Cúpula, Ester, Judit, Débora i Sara. En algun moment aquestes imatges es van interpretar com a les Quatre Virtuts Cardinals, interpretació del tot errònia, si bé algunes d'aquestes Dones en algun moment poden representar-les, no és el cas del santuari del Tura, ja que la que representa la força de les Virtuts Cardinals, Jael, no és a les petxines, sinó darrere el retaule de l'altar major.

Panyó, en pintar-les, va utilitzar la tècnica de la grisalla, que imita uns baix relleus de marbre per reproduir aquestes figures bíbliques i per donar més impressió de perspectiva va projectar una ombra a l'entorn de cadascuna d'elles. Estan realitzades amb quatre colors: el blanc, el rosat i el gris en la representació de les imatges i el blau fosc en les ombres.

Les va representar molt ben dibuixades i demostra, una vegada més els grans coneixements de l'anatomia, en aquest cas femenina, i de la perspectiva. Van vestides de forma clàssica, amb molt volum, moviment i en alguns casos per augmentar la sensació de relleu utilitza la tècnica de l'escorç. Els plecs, complexes, els donen força i dinamisme. Cal destacar també les transparències que ens permeten veure clarament l'anatomia de cada figura. L'artista presenta aquestes 4 Dones, tot seguint els paràmetres del Neoclàssic; les presenta amb un rostre dolç i joves, amb postures elegants alhora que irreal, situades a dalt i properes al món celestial representat.

Aquestes 4 pintures es van salvar miraculosament de les flames l'any 1936, igual que les dels Quatre Evangelistes del creuer, mentre que les dues pintures, teles a l'oli, de darrere l'altar major van desaparèixer amb la crema. Avui dia, aquestes pintures, són considerades una de les millors pintures del neoclàssic i també de l'artista, el qual va saber transformar a la vista de l'espectador la imatge d'una pintura en escultura

Sara: Està vinculada i forma part de la genealogia de Crist. D'aquí que se les representi amb un full a la mà. Es considerada la Mare del Poble d'Israel i simbolitza la dona creient o una dona de fe, en la qual Déu actua en ella.

Dèbora : Dèbora governava Israel, quan aquest fou ocupat per un rei de Canaan qui els dominà amb mà de ferro durant vint anys. Ella conjuntament amb el general Barak va salvar el regne d'Israel d'aquest domini .

Aquesta història està vinculada amb la de Jael un altra dona de la bíblia que va alliberar el poble jueu en aquesta mateixa guerra . Simbolitza l' actitud de justícia i

Ester, intervé davant el rei i salva el poble jueu de l'aniquilació. Com a resultat de la seva intervenció, els jueus van poder continuar vivint sota els sobirans perses amb una certa protecció. Identificada amb Maria com a intercessora dels homes vers Déu i com a Reina dels Cels

Judith: . Es considerada com un instrument de Déu en la lluita del Bé i el Mal. Relacionada amb Maria, Mare de Jesús

*Símbol: - Església triomfant
- Virtuts com justícia o la humilitat*

L'escultura

Escultures de Ramon Amadeu. (Pintor barrocc. Finals del segle XVII principi del segle XVIII. Es considerat el darrer escultor del barrocc)

Sant Joaquim :

A més de les escultures de la nau, R. Amadeu, també realitza les dues, que se situen a cada costat del retaule a l'altar major, els pares de la Mare de Déu, Sant Joaquim i Santa Anna, imatges que des del barrocc solen aparèixer en retaules i altars dedicats a Maria . D'aquestes imatges només se'n conserva una, sant Joaquim. Santa Anna va desaparèixer sota les flames, l'any 1936. Sant Joaquim és una de les úniques escultures originals que es van preservar del foc: És una talla de fusta, que representa al Sant mirant cap a l'infinit espiritual a través de l'expressió dels ulls. La figura mostra una força expressiva important mentre que el volum li ve donat per uns plecs i la mà al pit que mostren una actitud entre elegant i serena. La imatge carrega tot el pes en la cama i peu esquerre i la seva expressivitat li ve donada tant per la mirada com per la posició de la mà dreta, en conjunció amb els plecs de la túnica, mentre que la mà esquerra aguanta un bastó. Es una imatge policromada amb color blau i grana. S. Joaquim està representat amb com un vell, calb, cabells blancs i arrugues d'un gran realisme . És una escultura que se situa dins els paràmetres del darrer barrocc que cerca la devoció, amb una funció totalment d'intercessora.

ECCE Homo

L'Ecce Homo una de les millors obres de Ramon Amadeu, es va salvar de les flames el 1936. A la peanya porta la data de 1782, i fa referència a unes indulgències concedides pel Bisbe Tomàs de Lorenzana, a qui resi davant aquesta imatge. En realitat és un pas de Setmana Santa per la qual cosa està treballat per davant i per darrere. Amb l'objectiu de ser vist a 360 graus mostrava de manera molt clara la tortura de Crist; està presentat com un model destinat a fomentar la devoció.

És una talla de fusta, de mida natural i representada en $\frac{3}{4}$, amb un gran nivell de realització, tant a les mans com en el rostre i el cabell que cau per les espatlles i l'esquena. Cal destacar un gran realisme i expressivitat : presenta un rostre adolorit, però resignat. És una figura policromada pel mateix autor i presenta uns importants valors expressius basats en el realisme, accentuats per la introducció d'elements naturals com la corda, el fuet i la corona d'espines . Malgrat tot , l'artista presenta el tema amb una gran serenor, sense exaltació, amb una expressivitat asserenada, de qui espera resignat el seu destí.

L'artista demostra en les dues escultures, tenir un gran coneixement de l'anatomia i el seu objectiu es el de promoure els sentiments, l'empatia i la devoció dels fidels

Imatges destruïdes de Ramon Amadeu. L'any 1936.

Les imatges noves a partir dels anys 40 del segle XX.

Realitzades pels artistes locals, Martí Casadevall i Àngel Vila, estan inspirades en les de Ramon Amadeu i per tant no son còpies exactes de les destruïdes l'any 1936

Santa Anna

Sant Ramon Nonat

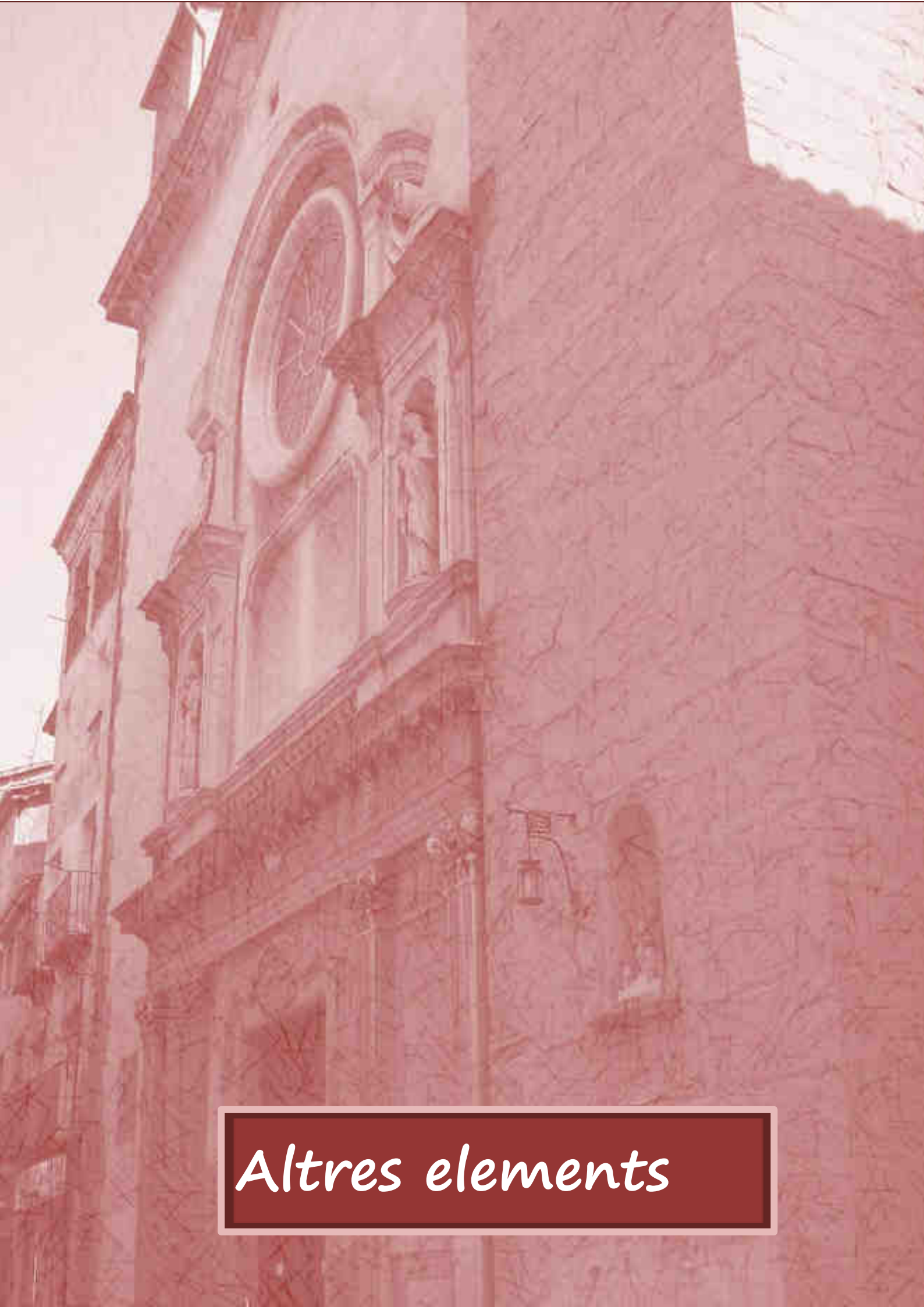
Santa Llúcia

Sant Josep Oriol

Sant Roc

Altres elements

La trona

El Tura encara conserva la trona o púlpit, és a dir és una petita construcció normalment de fusta o d'obra elevada i adossada a un pilar i situada al creuer. Servia per a fer les prèdiques. És de forma poligonal vuitavada, s'hi accedeix per una escala també de fusta i conserva la peça superior decorada, anomenada tornaveu que servia per millorar l'acústica al moment de la predicació. És de factura molt senzilla, policromada de color verd jaspiat i color blanc i una decoració geomètrica en relleu de color ocre. La part central destaca una decoració en forma de creu, amb decoració vegetal d'on es poden apreciar roselles, símbols de la Mare de Déu. La part superior està decorada amb volutes que culminen en una mena de clau de volta i una creu. Va ser restaurada després de 1936. Actualment està en desús.

La barana de ferro de l'altar major:

La Reixa de l'altar Major

Obra de forja realitzada l'any 1891. Servia, per una banda, per separar el presbiteri de la nau i alhora perquè els fidels no ocupessin l'espai de l'altar major. Està dissenyada amb espirals que envolten un medalló on hi ha reproduït, al centre una decoració floral, una rosa, 4 lliris i 4 fulles de llorens. Hi ha 6 medallons amb els noms del rector Esteve Ferrer, de la parròquia de Sant Esteve, , Joaquim Vayreda, Josep Saderra, Aloysio de Bolós, Joaquim Vayreda, Ignaci Mulleres... benefactors i pabordes, alhora que membres de les principals famílies d'Olot i el nom del ferrer que la forjar, Joan Ferrer. Abans hi havia una porta que tancava el presbiteri avui inexistent.

El moble oratori del Tura. Maqueta del Retaule de l'altar major.

Moble-capella que reproduïx de forma fidedigna el que era en realitat el retaule dissenyat per Joan Carles Panyó i que presidia el presbiteri del santuari abans de 1936. La maqueta, en principi, és d'autor desconegut i situada damunt una calaixera de la mateixa època. Ambdós mobles són de gran qualitat tant en la realització com en els detalls i l'ornamentació. El moble i la maqueta són propietat de la família Oró que va decidir dipositar-los al santuari per que es pogués veure. Aquesta maqueta ja havia estat dipositada al Santuari ja que va servir per poder reconstruir el retaule de l'altar major acabada la Guerra Civil de 1936.

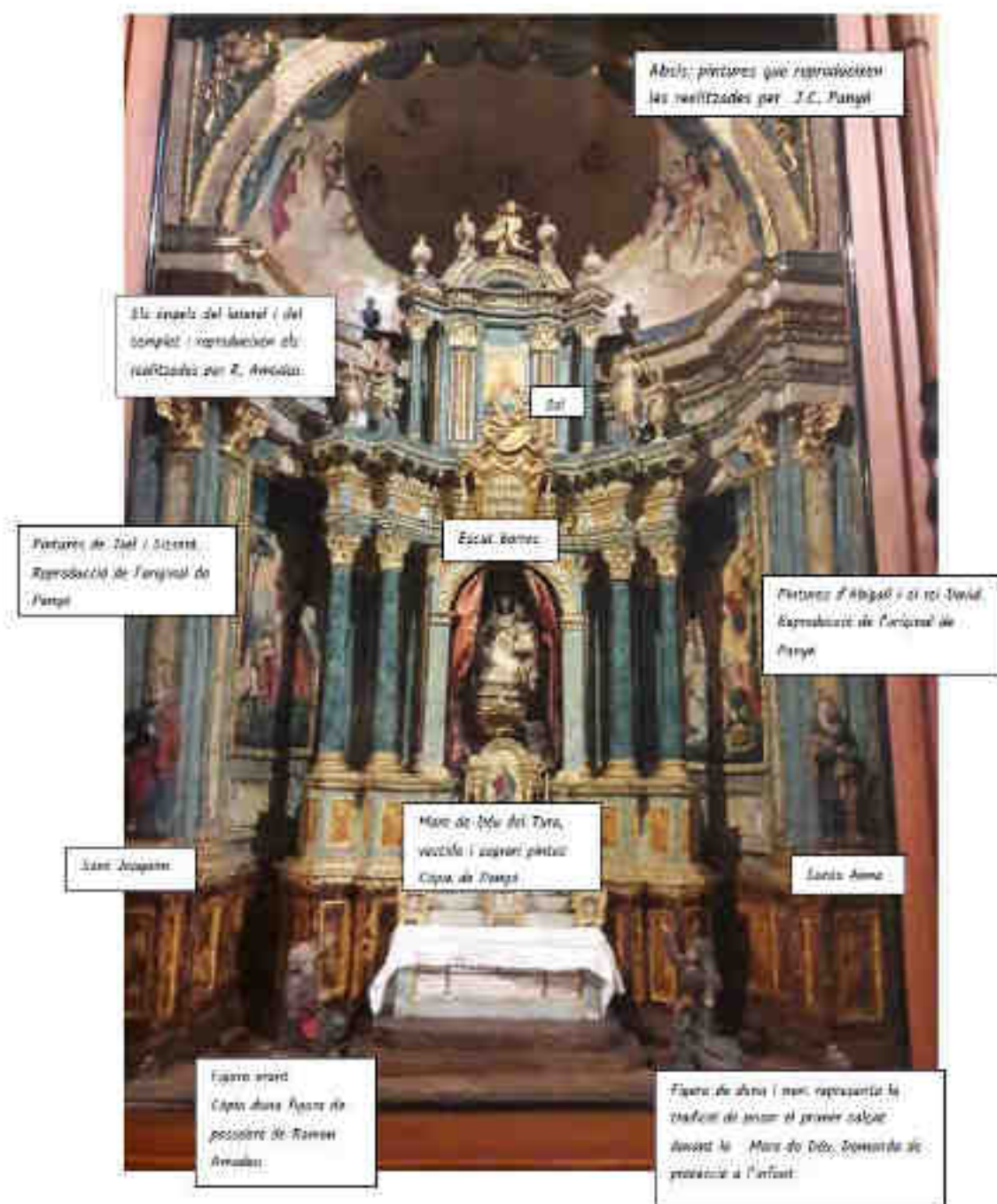
El moble-capella, és de fusta, parcialment xapa i envernissada amb poca ornamentació, frontal, emmarcat per dues pilastres d'ordre toscà i dissenyat de manera molt clàssica. Si bé la part exterior destaca per la seva austeritat decorativa, l'interior és ric, molt decorat i treballat, tant en tota l'estructura com en els petits detalls, ja que és la part més important de la maqueta. Se la pot situar cronològicament a finals de l'època isabelina, entre 1880-85. En la maqueta no hi ha parts mòbils i es va construir directament dins la caixa. Tota l'estructura interior està adherida pels laterals, el sostre i per darrere i està realitzada en tres etapes: primer es va construir la base, l'escalinata, les parets i la volta dels fons del retaule i altar, després es va fer

l'altar, el retaule i el cambril i finalment es van realitzar els ornaments tridimensionals, el pintat, el daurat i les figures, de poca qualitat artística.

Els tocs decoratius de l'esmentada maqueta són molt importants, tant els de l'estructura com en la decoració tridimensional, un exemple són els canelobres fets amb motlles de plom i estany, i també el mantell de l'altar, el vestit de la Mare de Déu, les cortines, els penjolls de les voltes o les aplicacions de vidre. Les figures són totes de fang i pintades al tremp. Aquesta maqueta no és de J.C.Panyó, ja que es va realitzar en el darrer terç del segle XIX, quan l'artista ja era mort.

Estudiosos i tècnics que l'han estudiada creuen que, d'entre els possibles autors, destaca el nom de Francesc Tenas i Lamarca ja que té unes característiques que coincideixen amb altres obres del mateix autor com podria ser el dibuix d'aquest artista guardat a l'entrada de la sagristia del santuari.

Aquesta maqueta és de la família Oró, que ja fa uns anys la va deixar en dipòsit al Santuari. Als anys 40 del segle passat va servir per restaurar el retaule de l'altar major després dels estralls de l'incendi de 1936.

El Cor

El Cor: imatges barroques / accés a les tribunes/còpies de les pintures de Panyó/ reproducció de la Nativitat (relleu de la façana).

El cor es va reconstruir després de la Guerra Civil, ja que l'original va quedar totalment destruït, està situat damunt la porta d'entrada i la rosassa i s'hi accedeix a través d'una escala lateral situada a la cara sud de la nau, la mateixa que accedia als dos campanars i que també dóna accés a les tribunes de la nau. Actualment no té cap valor artístic, tot i que allà es guarden dues escultures o talles de fusta, de factura barroca, molt deteriorades, una representa un bisbe i l'altre que semblaria que és Sant Joan. i tres pintures, còpia de les obres que Panyó havia pintat a l'extrem del Creuer i que feien referència a la llegenda de la trobada i trasllat de la imatge de la Mare de Déu a l'Església de Santa Maria a Olot i la Nativitat. Les pintures desaparegudes de

J.C. Panyó (Cor de l'església)

Les pintures cremades de Joan Carles Panyó l' any 1936. Còpies de J. Casas Sargatal

Al Tura, Panyó també va pintar, dues teles, de grans proporcions situades a les parets laterals del creuer. Feien referència a la Trobada i trasllat de la Mare de Déu des del Mas Caritat, al santuari o església de Santa Maria. Aquestes pintures van desaparèixer en l'incendi de 1936 i en la posterior restauració del santuari als anys 40 ja no es van tornar a reposar o a reproduir. Actualment se'n conserven unes còpies al cor, de petit format i realitzades pel pintor Jaume Casas i Sargatal, el mateix que va realitzar les pintures de l'absis. Això ens permet fer-nos una idea de com eren les originals. Segons artistes anteriors a 1936, aquestes pintures pintades per l'artista neoclàssic, no tenien la mateixa qualitat que les pintades a l'absis i la cúpula, molt més "místiques" sacres i classicistes, sinó que tenien un segell molt més costumistes i realista. Aquestes teles les va pintar l'artista en els darrers anys de la seva vida. Acompanyaven aquestes pintures, d'abans de la crema, unes teles a cada costat amb decoracions florals i/o al·legòriques, suposadament referents a la Mare de Déu, seguint la tònica de la decoració general del temple. En tota la decoració també hi participà Ildefons Diví, deixeble de Panyó.

La decoració integral del temple, ens fa veure que J.C. Panyó és un artista amb unes qualitats d'escenògraf sacre extraordinari. Amb un tractament pictòric i cromàtic suau i altament simbòlic que combina perfectament els blaus i els verds amb el daurat i s'adapta a les necessitats de qui li va encarregar l'obra i transforma una arquitectura molt clàssica, que alguns potser catalogarien de massa poc religiosa, en un temple marcat per una escenografia sacre, rica, sumptuosa, i alhora acadèmica.

autoretrat de J. C. Panyó

Les tribunes

El Naip del Tura

Les obertures

Les tribunes :

A l'església del Tura , al primer pis hi ha sis tribunes, dues situades al presbiteri i la resta estan localitzades a cada costat de la nau central, sobre la cornisa continuada. Foren construïdes entre 1753 i 1775. Van ser pagades pels Marquesos de Vallgornera, grans mecenes del santuari i dissenyades per Joan Carles Panyó. Aquestes tribunes van patir els efectes de la crema del santuari l'any 1936 i només en queden 3 tres, restaurades. Aquestes, les del presbiteri i una a l'esquerra de la nau central, són una mena de gelosies, de fusta, profusament treballades amb decoracions florals, gerros i garlandes. A més la de la nau porta incorporats els escuts dels Vallgornera i dels Platraver. Matrimoni que formaven els marquesos de Vallgornera. La decoració d'aquestes gelosies es exuberant i ens apropa a la decoració barroca, amb molt moviment i dinamisme. A la tribuna de la nau, a més dels escuts dels marquesos, hi ha representada una església i una rosa sorgint d'uns gerros que presideixen tota la decoració i damunt les quals hi trobem dues garlandes de llorer. Aquesta decoració simbolitza l'església del Tura i la rosa representa a la Mare de Déu, mentre que les garlandes simbolitzen la seva sacralitat. En les de l'altar major també hi trobem decoracions relacionades amb l'església i la religió

El naip del Tura.

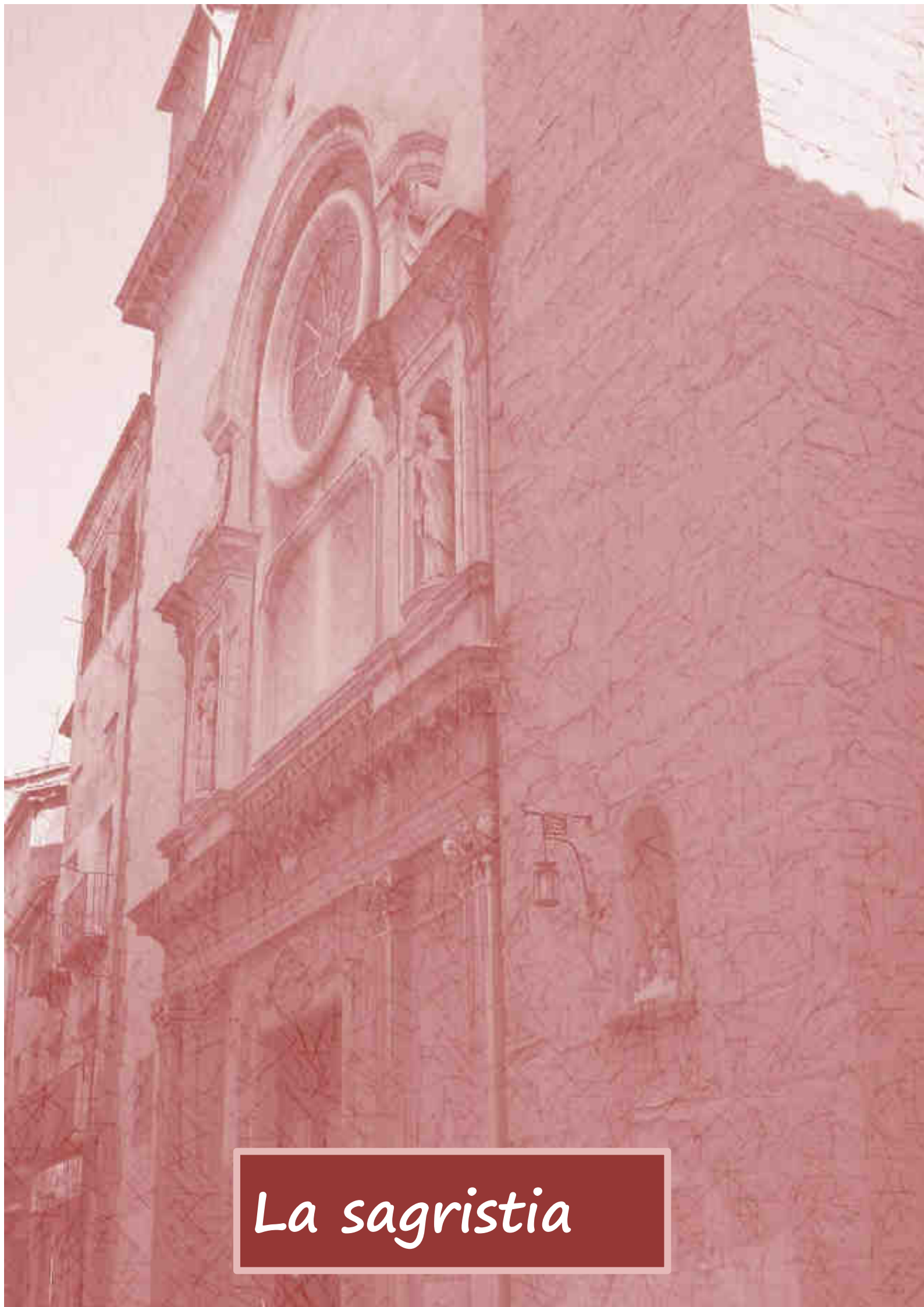
Pintura que representa la Mare de Déu del Tura, com l'As de Copes d'una col·lecció de naips. (data aproximada 1750-60). Joan Dufau

La Mare de Déu es presenta damunt la peanya barroca que encara s'utilitza actualment, apareix vestida amb un vestit de forma acampanada amb decoracions vegetals de color verd i daurat , amb el Nen situat a la seva dreta, amb un vestit igual al de la Mare. Jesús està representat amb un pòmic a la mà esquerra i beneint amb la dreta. Els dos van coronats amb la corona reial i la Mare de Déu , a més, darrera el cap porta una altra corona en forma de sol i amb els raigs de coral. A la seva mà esquerra porta un lliri florit, símbol de puresa i als peus apareix el toro que acompanya la Mare de Déu del Tura. La imatge està situada dins el seu cambri i coberta per una mena de baldaquí de roba de color vermell i daurat. Embla que l'autor es va inspirar en un relleu barroc de la Mare de Déu del Tura, del Museu-Tresor de Sant Esteve, del segle XVII.

Rosassa / finestres.

La rosassa original era suposadament amb vidres emplomats de color blanc, posteriorment hi va haver una rosassa que podria ser de vitralls de colors, als anys 20 del segle passat i que va ser destruïda, igual que les finestres a ambdós costats del creuer l'any 1936, les obertures actuals de la zona del creuer estan realitzades amb vitralls emplomats de colors blanc i groc pàl·lid i un petit escut al centre de color carmesí. La rosassa no és més que una estructura de ferro, de forma circular amb radis i vidres blancs, sense cap valor artístic.

La sagristia

Situada darrere el cambril de la Mare de Déu, és una petita habitació, que a partir dels anys 40 del segle passat, va ser habilitada com a sagristia. Només cal destacar dues imatges barroques, la més important de la qual és un Mare de Déu del Tura, de color negre i vestida, situada dins una urna de vidre i la imatge d'un Nen Jesús també barroc i vestit. A la part d'entrada de la sagristia, zona nord, hi ha una pintura del pintor olotí Vilà Moncau representant la Mare de Déu del Tura envoltada de dos àngels.

Pintura ex-vot guerra/ el Tura al s. XIX. Teresa Artigues Terés

Pintura situada al passadís que dona accés a la sagristia i a l'escala del cambril de la Mare de Déu. És un ex-vot, que representa una escena de guerra que, teòricament, es produeix darrere el Santuari del Tura. El seu sentit és devocional i de poc valor artístic. Es desconeix quin episodi bèl·lic pot fer referència. Si bé podria situar-se durant alguna Guerra Carlina, no es coneix cap episodi com el que reflecteix la pintura. Més aviat podria fer referència, possiblement, a algun episodi militar o representar algun dels miracles de la Mare de Déu del Tura, durant les invasions franceses, de la Guerra Gran o la Guerra del Francès. Representa al santuari del Tura, sense perspectiva, damunt del qual i dins un esclat de glòria apareix la Mare de Déu en actitud protectora. Es poden apreciar perfectament els dos campanars del santuari, avui desapareguts i l'al·legoria bèl·lica, amb l'incendi i unes tropes gens identificables en l'ex-vot.

Dibuix de Francesc Tenes al santuari del Tura: Perspectiva de la Nau

Francesc Tenes i Lamarca és l'autor, d'un dibuix de la nau del santuari del Tura, s. XIX, guardat a l'entrada de la sagristia del santuari. Un gravat que té molts punts en comú amb la maqueta de l'altar major.

Tenas era un gran expert en perspectiva i en dibuix lineal. En aquest dibuix l'autor utilitza la perspectiva cònica. A més es poden apreciar tots els detalls, perfectament treballats, de tots els elements arquitectònics i decoratius originals de l'artista Joan Carles Panyó amb els colors originals i tota la decoració pictòrica que es va destruir el 1936. Aquest dibuix va servir per a poder realitzar una restauració fidedigna de la decoració del segle XVIII, després de la Guerra Civil. No només va dibuixar tota l'estructura arquitectònica i decorativa sinó que també hi va dibuixar les imatges d'Amadeu. L'altar major és molt semblant al de la maqueta. Si ve controlava perfectament la perspectiva, a l'hora de dibuixar les persones aquestes no són proporcionades respecte l'església, això, però, sembla una característica dels dibuixos i de l'autor que es pot apreciar en altres obres seves.

El cambril

Completament restaurat després de la Guerra Civil, s'accedeix per una escala des del passadís que condueix a la sagristia i també a través de la porta d'accés de l'absis, Aquestes escales també condueixen a les tribunes situades damunt el presbiteri. En aquest cambril hi ha una vitrina amb ornaments i vestits de la Verge, una pintura de gran format que representa un paisatge de la comarca de la Garrotxa, de Juli Bataller, un sagrari monumental i el petit tresor del santuari. Dins una calaixera es guarda una col·lecció de 63 de vestits i tres mantells de la Mare de Déu avui guardats en una calaixera del s. XIX.. Tota la decoració és de després del 1936.

La Mare de Déu del Tura

És una escultura de les més importants i més ben conservades de l'art romànic català. Del segle XII; és una talla de fusta, policromada realitzada al monestir de Ripoll. És de tipologia clàssica (no bizantina), i està inspirada en les antigues divinitats clàssiques, quadrada, geomètrica i esquemàtica.

Vesteix túnica i mantell amb un vel que cobreix el seu cap i va fins al peus, els cabells estan perfilats al seu entorn, representació poc corrent en aquesta època. Tant la túnica com el mantell porten una petita decoració formada per una sanefa geomètrica i porta una corona emmerlada Està pintada amb la tècnica del colrat, és a dir, s'utilitza una tècnica on la imatge primer es pinta amb pintura platejada i després es passa per sobre un vernís groc i així esdevé daurada. Tots els elements estan units amb claus de forja i cabotes

L' Hieratisme i la frontalitat són una de les seves característiques més importants. malgrat tot té una mirada suau i serena.

Els seus ulls són ametllats. La Mare de Déu fa de seient o tron de l'infant, presentat com un adult i en acció de benedicció. No hi ha cap contacte entre mare i fill. Tot i que la posició de la mà dreta sembla que el presenta. A l'altra mà, portava una bola igual que el Nen, ara desapareguda. És un pòmic, una bola que culmina amb un creu i que simbolitza a Crist com a Déu de l'Univers.

La Mare de Déu està concebuda amb una composició molt geomètrica, asseguda en un tron baix amb quatre boles daurades. Els seus peus reposen sobre un coixí que va ser repintat a l'època gòtica. A la base apareixen les barres catalanes, escut dels comtes de Barcelona. És una de la representació de les barres catalanes més antigues. Tècnicament és una escultura de fusta endrapada. L'infant és una còpia de la imatge del Nen que es va cremar el 1936.

Aquestes Mares de Déu, de les quals, les més antigues de Catalunya daten del segle XII. Formen part del programa de cristianització de l'Església Catòlica en el món rural, on encara a l'alta Edat Mitjana se seguien practicant des de temps remots els cultes de la Deessa Mare. La Verge va substituir aquest culte ja que la població pagesa va identificar-lo amb el de la deessa.

Al segle XVI van aparèixer les llegendes de les verges trobades. I així en tot el territori català van començar a sorgir una important quantitat d'històries amb una temàtica molt semblant sobre aquestes Mares de Déu. Un exemple clar és la llegenda de la Mare de Déu del Tura. Així, l'aparició de les llegendes van coincidir amb l'aparició de la moda de vestir a la Verge amb robes brodades, pintades o treballades. Aquesta moda prové del

segle XVI o potser anterior . Aquest fet va fer possible no canviar la imatge i seguir les diferents modes i estils artístics. així van conservar aquesta joia de l'art romànic.

Actualment, la Mare de Déu porta una corona d'argent realitzada amb les joies del Bisbe Serra, fill d'Olot, que va morir afusellat a principis de la Guerra Civil.

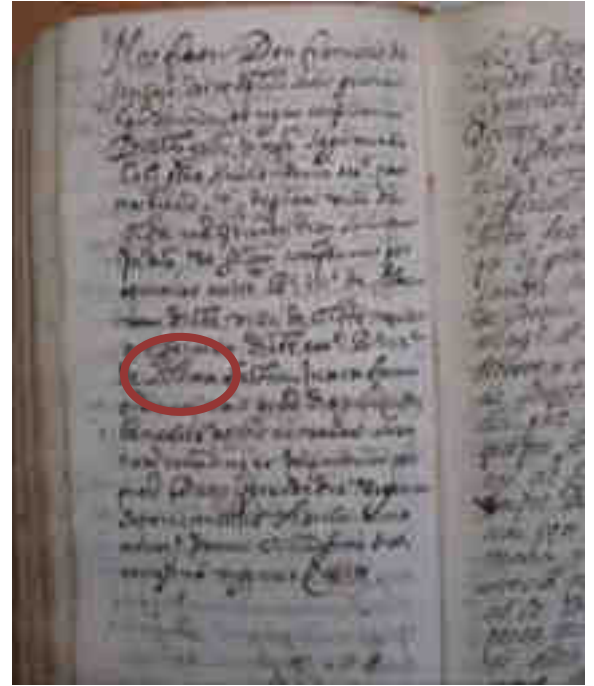

El nom / els vestits

El nom de Tura, l'origen incert

El nom de Santa Maria del Tura, es comença a aplicar a partir de coneixença i difusió de la llegenda, per tant hi ha diverses teories sobre d'on prové el nom de Tura.

El primer el relaciona amb el nom que rebien els braus o els bous antigament, una denominació semblant que trobem a Banyoles, a l'església de Santa Maria dels Turers..., ambdues esglésies. La dels Turers i la del Tura en l'època medieval estaven vinculades a l'ordre benedictina. Una altra teoria, diu que prové del llatí Turario, Turanio, Tonanus, turó, és a dir una petita elevació i posa com a exemple el nom de l'església de Santa Maria dels Turers de Banyoles. Això concorda amb escrits i amb algun vestit on al santuari se l'anomena Santa Maria de Altura, tal i com es descriu en documents dels segles XVIII i XIX i en algun dels vestits de la Mare de Déu. A més aquest nom feria referència a l'indret on està situat el santuari, en un pendent que s'enfila des del riu Fluvià fins a l'església. Una altra teoria fa referència a que prové de Tur, que segons l'Enciclopèdia catalana és el nom que es dona a la "pedra Tosca", per tant és un nom geogràfic, a més i segons Alcover, la paraula Tosca també vol dir "partida de terra". I finalment hi ha qui afirma que Tura, fos un cognom d'algun vilatà que visqués o fos propietari d'algun terreny prop del santuari.

Malgrat tot, tot són hipòtesis i s'hauria d'estudiar, a veure quin és el nom real o l'origen de Tura. Tot i que en general aquestes esglésies estan molt vinculades i solen fer referència a llocs on està ubicada l'església.

Els vestits de la Mare de Déu Tura:

El fet de vestir les Mares de Déu romàniques es pot haver iniciat a partir del segle XV i el segle XVI. Va ser un costum força generalitzat i segurament estaria relacionat en la mentalitat de l'època, amb la simbologia del poder i la reialesa (mantells, riquesa en el vestuari, corones...) com també amb tradicions de l'antiguitat. Els romans vestien les seves deïtats amb tota la seva riquesa i podria haver estat adoptat, per la religió cristiana, des de feia temps i en concret durant l'època del Renaixement i el retorn a la cultura clàssica, i fins i tot que la nova mentalitat religiosa iniciés el costum de vestir les imatges igual que posar cabelleres tant a la imatge de Crist com de la Mare de Déu. Tradició clàssica, moda, canvis en el concepte d'imatge, canvis en la religiositat...potser tot plegat.

Al Tura es conserven, actualment uns 63 vestits. La majoria són dels segles XVII, XVIII, XIX i XX, encara que algun podria ser més antic, estan teixits en diferents materials com seda, tissú, vellut o domàs de diferents colors, els més repetits dels quals són el blanc, rosa, vermell, diferents tons de blau, ataronjat, daurat, morat, verd, granat i marró en diferents tonalitats. La majoria són brodats, amb fil de seda, decorats amb malla, plata i or, porten perles i pedreria i/o lluentons i alguns són pintats. La majoria d'ornamentacions són decoracions florals, vinculades amb la simbologia de la Mare de Déu, com roses, lliris... i/o vegetals combinats amb elements geomètrics, hídries o vasos sagrats, etc.. Alguns vestits són senzills, decorats als laterals, coll i baixos o amb petits brodats i d'altres estan profusament treballats. Alguns vestits són alhora ex-vots, ofrenes fetes pels ciutadans i ciutadanes d'Olot i comarca. Hi ha vestits d'estil barroc, dels segles XVII i XVIII i d'altres de més clàssics dels segles XIX i XX i també d'eclectics, sobretot del segle XX. A fi de comptes, eren fets al gust de qui feia l'ofrena.

A més i dins el vestuari, cal destacar també els mantells o capes de forma rectangular i que es posaven damunt del vestit. Se'n conserven 3, de color blanc, amb brodats d'or i plata i decoracions de puntes i estrelles, també s'ha trobat una llaçada que es posava a la esquerra de la imatge amb un ram de flors.

Els vestits són més llargs que la imatge, que era col·locada sobre una mena de cadireta, una estructura de fusta que aguantava els vestits, li donava més volada i feia la imatge molt més allargada. A sota el vestit també se li posaven una mena d'enagos o visos, de color blanc amb puntes i que li sobresortia d'algun vestit.

Aquests vestits són de forma cònica, acampanada, típics a partir de finals dels segles XVII i XVIII. La part estreta es lligava al coll de la Mare de Déu i per dos forats o traus en sortien les mans. El vestit tapava la cadireta i donava la impressió que la Mare de Déu era molt més gran i dins els gustos del moviment artístic predominant. Els vestits del Nen Jesús que també es conserven són una còpia en petit del vestit de la Mare de Déu i se'n conserven molts, però no tots. De cares a la pietat popular, aquestes imatges vestides tenien una presència més majestuosa, rica i també, en coincidir els colors dels vestits amb els de les celebracions religioses, els donava un sentit més gran i participatiu en les diferents cerimònies religioses o litúrgiques.

El tesoro

El santuari del Tura conserva una petita col·lecció de calzes, patenes i copons d'or, plata i joies, algunes de les quals són donacions de fidels. La major part són del barroc i dels segles XIX XX. La peça més important és el calze i la patena del bisbe Carcelade, d'estil neogòtic amb decoracions modernistes i esmalts de finals del segle XIX.

Els costums / les tradicions

A) Posar les sabates als nens

Una manera de demanar la protecció de la Mare de Déu. Quan els nens comencen a caminar, els porten davant de la Mare de Déu, els posen les sabates i el fan caminar. En el santuari, els pares reben un document que confirma aquest acte. Aquesta tradició encara es practica.

B) Visita a la Mare de Déu

A Olot hi ha la costum que molts ciutadans tant homes com dones quan passen davant o prop del santuari, entren al santuari per visitar la Mare de Déu, siguin creients o no creients. És un signe de respecte. Hi ha un proverbi que diu: "No ets un bon olotí si no visites el Tura al vespre o al matí".

C) La festa de la Patrona

Les festes de la ciutat d'Olot es celebren el 8 d'octubre, dia de la festa de les Mares de Déu trobades. Durant les festes, la Mare de Déu porta al coll un mocador, dada any, d'una de les penyes que organitzen les Festes. La Festa comença amb una ofrena floral i acaba amb el cant dels goigs de la Mare de Déu i la tancada dels gegants

Goigs en
NTRA. SRA.
que es venera en la
de la ciutat d'OLOT

honor de
DEL TURÀ
seva pròpia església
Bisbat de Girona

Doncs sou Mare de ternura,
Regina dels serafins;
Nostra Senyora del Turà,
empareu als olotins.

Al voler ser venerada
per els cors dels catalans,
escollireu, Verge amada,
la comarca dels volcans.
Del Montsacopa ventura,
des d'altans dels terralins, etc.

Quan perduda us aneyrava
tot el poble atribulat,
vostre amagatall trobava
un bou del «Mas Caritat».
Millor qu'el tenim postura,
Verge santa, bosc endins, etc.

Se us dedica una capella,
test diví de Flor del cel,
on no hi falta mai l'abella
per xacarnar fresca mel.
Es fan rics sa dolçura,
que jo li boscos són jardins, etc.

Des que aquí porteu corona,
d'Olot heren ric Però
tots els bisbes de Girona,
i els olotins de Besalú,
Aquí troben sans mesura
els fidels preuats rubins, etc.

Perquè el Sol diví us abraça
teniu tanta morenor,
si algun cor, Maria, es glaça
enceneu-lo amb son ardor.
Traben sempre en això altura
bon servei tots els vains, etc.

Essent Vós la tendra Mare
del qui fa radar els calcs,
guarda per lo vostre cara
els dos més brillants estels.
Quan la nit estén pauira,
vostres ulls són diamantins, etc.

Vostre sant escapulari
n'és segell de vostre esclau;
vostre altar nostre sagrari,
vostre temple nostra nau.
Vassallatge el poble us jura,
jaia, donzelles i fadrins, etc.

Si ample lo fossar la pesta,
si ve fam rara l'aixut,
si s'congria lo tempesta,
si es frontalla'l botarut;
vostre mà tot ha conjura,
fuig la plaga dels confins, etc.

Des del Grau a Capscosta,
de Girona al Canigó,
el qui a vostre altar s'acosta
troba en ell consolació.

A Vós vénen, Verge pura,
tots els vespres i matins, etc.

Ja fundada Confraria,
són a mils vostres devots,
i s'augmenten cada dia
els retauls i els ex-vots.
Formen vostra galanura
llantions i bergantins, etc.

Tots els anys, Verge sagrada,
per el vostre naixement,
vostre glòria és pregonada
de llevant flus a ponent.
Tradicció que encara dura
des dels frares caputins, etc.

Si apagades són i fredes
les cent closes dels volcans,
feu que mai s'hi trobia gredes
en els cors dels catalans.
Vestiu a tots l'armadura
de vostres braus piladins, etc.

TORNADA

Per cantar vostra hermosura,
nostres veus seran clarins;
Nostra Senyora del Turà,
empareu als olotins.

JAUME BOLOIX I CANELA

MEU *cop*

Doncs sou Mare de ternura, Regina dels serafins. Nostra Senyora del Turà, empareu als olotins. Al voler ser venerada per els cors dels catalans, escollireu, Verge amada, la comarca dels volcans. Del Montsacopa ventura, des d'altans dels terralins, etc.

1) Ora pro nobis Patrona Olotina.

2) Ut digni efficiamur promissionibus Christi.

OREMUS

Fámulis tuis, quæsumus Dómine, cœlestis grátie munus imperfite: ut, quibus beátæ Virginis partus exitit solútis exórcium, Nativitatís ejus votivo solémnitas pacis tribuat incrementum. Per Christum Dóminum nostrum. 2) Amen